

FACTSHEET

KERNBOODSCHAP

Mensen met een stoornis in middelengebruik hebben zorgbehoeften op verschillende domeinen. Zowel binnen de GGZ als in de verslavingszorg blijven **de noden bij deze mensen nog te vaak onbeantwoord.**

Bied als zorgverlener waar je kan ondersteuning die zo nauw mogelijk aansluit bij de specifieke noden van cliënten. Blijf zeker aandacht hebben voor noden op het vlak van **geestelijke gezondheid en interpersoonlijke relaties.**

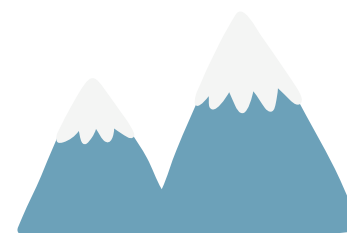
Hoe mensen met een stoornis in middelengebruik betere zorg verlenen in de geestelijke gezondheidszorg?

Mensen met zowel een stoornis in middelengebruik als psychische problemen staan voor extra uitdagingen. Wanneer zij de stap zetten naar hulpverlening, komen ze doorgaans terecht in de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) of in de gespecialiseerde verslavingszorg.

● ● ● Beantwoordt de zorg aan de specifieke zorgbehoeften? Of blijven bepaalde behoeften onderbelicht?

Het SUMHIT-project (Substance Use and Mental Healthcare InTegration) onderzocht deze vragen. Hiervoor werd een studie uitgevoerd binnen de Belgische GGZ-netwerken.

Deze factsheet belicht de **resultaten van het vragenlijstonderzoek** dat in het SUMHIT-project werd afgenomen bij 562 personen met een stoornis in middelengebruik die zorg krijgen of kregen in de GGZ (N=383) of in de gespecialiseerde verslavingszorg (N=172). Voor 23 verschillende domeinen werden de zorgbehoeften bij de deelnemers bevraagd (via CANSAS-P vragenlijst).

WE ZOOMEN IN OP

- 1 BELANGRIJKSTE ZORGBEHOEFTE
- 2 BEHOEFTEPROFIELEN
- 3 GEESTELIJKE GEZONDHEID CENTRAAL
- 4 BEHOEFTE EN ZORGVORM: EEN MATCH?

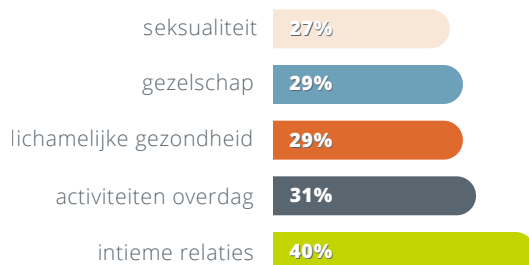
1 BELANGRIJKSTE ZORGBEHOEFTEN

Bijna alle deelnemers (97%) rapporteerden ten minste één zorgnood en 81% ervaarde een on vervulde nood in tenminste één domein.

Op de domeinen **psychisch onwelbevinden, psychotische symptomen, geld of financiën, gebruik van alcohol en gebruik van drugs**, sluit de geboden hulp doorgaans goed aan bij de zorgbehoeften. Het gaat om **vervulde noden**. Ook deze noden blijven belangrijk voor zorggebruikers. Als zorgverlener is het daarom essentieel om on vervulde én vervulde noden steeds onder de aandacht te houden.

Op andere domeinen ervaren zorggebruikers nog vaak **on vervulde noden**. Ze blijven dan ernstige problemen ondervinden, ondanks de geboden hulp.

Meest genoemde on vervulde noden:

Noden rond interpersoonlijke relaties en sociale contacten blijven bij mensen met een stoornis in middelengebruik vaak on vervuld. Sociale isolatie gaat samen met een verhoogd risico op psychische problemen en kan bovendien de toegang tot gepaste hulp bemoeilijken. Daartegenover staat dat sterke sociale integratie het persoonlijk herstel bevordert.

Voor zorgverleners is het daarom belangrijk om expliciet aandacht te hebben voor deze noden en **actief in te zetten op het versterken van sociale contacten**.

2 BEHOEFTEPROFIELEN

Net zoals alle zorggebruikers, vormen mensen met een stoornis in middelengebruik een diverse groep.

- Zorggebruikers kunnen in subgroepen ingedeeld worden op basis van hun 'zorgbehoefteprofiel' (m.a.w. groepen van mensen met vergelijkbare noden).
- Mensen in een subgroep, vertonen ook overeenkomsten in andere eigenschappen. Hiernaast zie je per groep deze eigenschappen vermeld staan.
- Opvallend: in alle subgroepen blijven vooral de noden rond interpersoonlijk functioneren het vaakst on vervuld.

3 GEESTELIJKE GEZONDHEID CENTRAAL

Iemand met een **onvervulde nood** rond geestelijke gezondheid heeft vijf keer zoveel kans om ook een onvervulde nood rond middelengebruik te ervaren. En omgekeerd!

Onvervulde noden rond geestelijke gezondheid zijn gelinkt aan onvervulde noden rond:

- middelengebruik
- sociaal-economische omstandigheden
- sociale relaties
- activiteiten overdag

Iemand met een **vervulde nood** rond geestelijke gezondheid heeft twee keer zoveel kans om ook een vervulde nood rond middelengebruik te ervaren.

ONVERVULDE NODEN ROND GEESTELIJKE GEZONDHEID

Vaker mensen met lagere sociale integratie en lager algemeen welbevinden. Ook vaker bij wie opiaten gebruikt, zij ervaren bovendien meer drempels voor toegang tot GGZ.

De noden op het vlak van geestelijke gezondheid nemen een centrale plaats in.

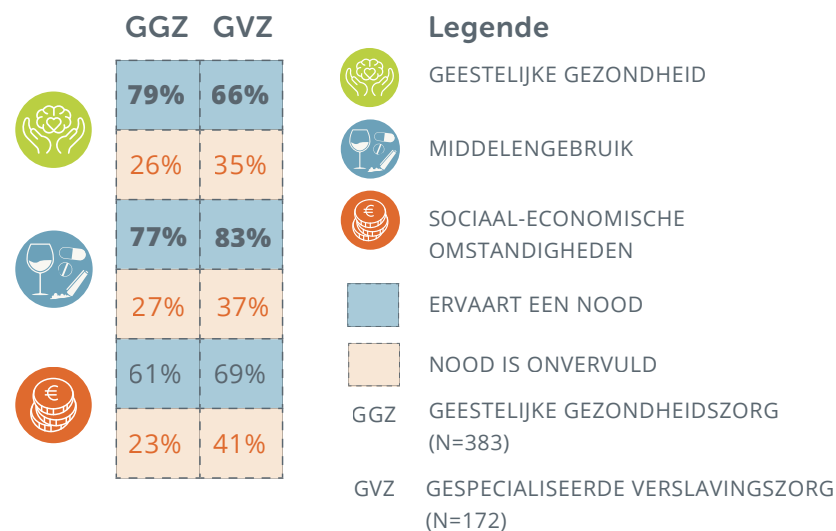
Als deze noden onvervuld blijven, heeft dat vaak gevolgen op andere domeinen. Structurele aandacht voor geestelijke gezondheid kan niet alleen de psychische klachten verlichten, maar ook het functioneren op andere domeinen versterken.

4 BEHOEFTE EN ZORGVORM: EEN MATCH?

Deelnemers komen over het algemeen terecht in de zorg die het beste aanleunt bij hun behoeften.

Meer deelnemers uit de GGZ ervaren noden rond geestelijke gezondheid in vergelijking met deelnemers uit de verslavingszorg. En meer deelnemers uit de verslavingszorg ervaren noden rond middelengebruik in vergelijking met deelnemers uit de GGZ.

Deelnemers uit de verslavingszorg kregen op het moment van het onderzoek begeleiding in deze zorgvorm. Toch had meer dan de helft (66%) in het afgelopen jaar ook contact met een ambulante GGZ-zorgverlener. Ondanks dit contact blijven voor velen in deze groep (35%) de noden rond geestelijke gezondheid nog onvervuld.

FACTSHEET

IN PERSPECTIEF

In deze factsheet worden de kernresultaten van **een deel van het SUMHIT-project** (nl. het vragenlijstonderzoek bij zorggebruikers) toegelicht. Het onderzoek vond plaats in vijf GGZ-netwerken in België, deelnemers werden gerekruteerd in de geestelijke gezondheidszorg en gespecialiseerde verslavingszorg.

Er werd gebruikgemaakt van zelf-rapportage, in een steekproef van beschikbare mensen met een stoornis in middelengebruik die op dat moment in behandeling waren. De data werden verzameld in 2022, het rapport werd in 2023 gepubliceerd.

MEER INZICHT KRIJGEN IN DE DREMPELS TOT ZORG DIE DEZE DOELGROEP ERVAART?

- • • Lees verder over de ervaringen van zorggebruikers en zorgverleners in de [samenvatting van het SUMHIT-project](#). Je vindt er bovendien meer informatie over de belangrijkste aanbevelingen uit de onderzoeksresultaten.

MEER INFORMATIE OVER STOORNISSEN IN MIDDELENGEBRUIK?

- • • Lees meer op www.vad.be of volg een vorming specifiek voor GGZ-zorgverleners, georganiseerd door Psyche en VAD. Alle info vind je op www.psyche.be.

Referentie

Psyche (2025). *Hoe mensen met drugs- en alcoholproblemen betere zorg verlenen in de geestelijke gezondheidszorg? Factsheet SUMHIT-project.*

Contact

info@psyche.be

De informatie uit deze factsheet mag gebruikt worden, mits bronvermelding.
© 2025, Psyche, Gent.

Bronnen

Chantry, M., Magerman, J., Fernandez, K., De Ruysscher, C., Sinclair, D. L., Goethals, I., Antoine, J., De Maeyer, J., Gremaux, L., Vander Laenen, F., Vanderplasschen, W., Delespaul, P., & Nicaise, P. (2023). Substance use and mental health care integration (SUMHIT): a study of service networks in mental health and substance use disorders in Belgium, their accessibility, and users' needs. Final Report. Brussels: Belgian Science Policy Office 2023 – 141p. (Federal Research Programme on Drugs) https://www.belspo.be/belspo/fedra/DR/DR89_SUMHIT_FinRep.pdf

Chantry, M., Fernandez, K., Magerman, J., Goethals, I., De Ruysscher, C., Sinclair, D. L., Delespaul, P., Antoine, J., Vanderplasschen, W., Lorant, V., & Nicaise, P. (2025). Met and unmet needs of service users with substance use disorders: a latent class analysis. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. <https://doi.org/10.1007/s00127-025-02861-z>

DISCLAIMER

Via kennisproducten zoals deze zet Psyche in op het toegankelijk maken van onderzoeksresultaten voor alle GGZ-zorgverleners. Om zo de blik verder te verruimen. De beknopte informatie die we hier delen, is geen vervanging van een volledig onderzoeksrapport of wetenschappelijk artikel.

